

Sygn. akt VIII Ca 199/14

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Hanna Matuszewska (spr.)
Sędziowie:	SSO Jadwiga Siedlaczek SSO Rafał Krawczyk
Protokolant:	sekr. sądowy Natalia Wilk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 czerwca 2014 r.

sprawy z wniosku **Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi**

z udziałem **H. W. (1)**

o ustanowienie kuratora spadku po H. W. (2)

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Grudziądzu

z dnia 19 grudnia 2013 r.

sygn. akt I Ns 1712/13

p o s t a n a w i a :

- 1. oddalić apelację,**
- 2. ustalić, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.**

Sygn. akt VIII Ca 199/14

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 15 listopada 2013 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wniósł o ustanowienie kuratora spadku po zmarłej H. W. (2), powołując się na art. 30 § 5 k.p.a. i art. 666 k.p.c.

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Grudziądzu oddalił wniosek oraz ustalił, że wnioskodawca oraz uczestnik H. W. (1) ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie. W motywach rozstrzygnięcia wskazano następujące okoliczności: H. W. (2) zmarła dnia 24 listopada 1979 r. w R. gmina G.. W chwili

śmierci pozostawała w związku małżeńskim z K. W.. Małżonkowie mieszkali w nieruchomości w R.; pozostawali w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej, a w skład ich majątku wchodziły drobne maszyny rolnicze i podstawowe wyposażenie domu. K. W. mieszkał w tej nieruchomości do chwili śmierci w 2008 r. Postępowanie dowodowe o stwierdzenie nabycia spadku po H. W. (2) nie zostało przeprowadzone.

Kolejno Sąd podniósł, że zgodnie z art. 30 § 5 k.p.a. w sprawach dotyczących spadków nieobjętych jako strony działają osoby sprawujące zarząd majątkiem masy spadkowej, a w ich braku - kurator wyznaczony przez sąd na wniosek organu administracji publicznej. Spadek zaś uważa się za nieobjęty wówczas, jeżeli spadkobierca lub spadkobiercy nie objęli spadku faktycznie w przechowanie, zarząd lub użytkowanie. Ze stanu faktycznego sprawy wynika, że spadkodawczyni pozostawała w ustroju wspólności majątkowej z mężem K. W., z którym wspólnie zamieszkiwała nieruchomość będącą przedmiotem postępowania administracyjnego. W nieruchomości tej małżonkowie zgromadzili majątek wspólny w postaci drobnych maszyn rolniczych i wyposażenia domu, a po śmierci spadkodawczyni jej mąż korzystał z tego majątku, w którym udział wchodził w skład spadku. Wobec tego nie można uznać, że spadek po H. W. (2) ma charakter spadku nieobjętego, co otwierałoby drogę do ustanowienia kuratora na podstawie art. 30 § 5 k.p.a.

Wnioskodawca złożył apelację od powyższego postanowienia, zarzucając:

- 1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 1025 k.c. poprzez błędne przypisanie statusu spadkobiercy po H. W. (2) jej mężowi K. W. w sytuacji, gdy postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po H. W. (2) nie zostało przeprowadzone,
- 2) naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 666 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji spełnienia ustawowych przesłanek do jego zastosowania.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Grudziądzu do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy.

W odpowiedzi na apelację uczestnik H. W. (1) wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja jest nieuzasadniona, a podniesione w niej argumenty nie podważyły trafności zaskarżonego orzeczenia.

Z art. 30 § 5 k.p.a. wynika, iż ustanowienie przez sąd na wniosek organu administracji publicznej kuratora możliwe jest w sprawach dotyczących spadków nieobjętych. Pojęcie „spadku nieobjętego” występuje w tytule Rozdziału 7, Działu VI Księgi II kodeksu postępowania cywilnego (art. 666-668) i dotyczy spadków, które otworzyły się, a nie zgłaszają się spadkobiercy i wobec tego pozostają one pod opieką sądu, który ustanawia w razie potrzeby kuratora spadku na podstawie art. 666 § 1 k.p.c., a jego zadaniem jest ustalenie, kto jest spadkobiercą, zawiadomienie go o otwarciu spadku i sprawowanie zarządu majątkiem spadkowym pod nadzorem sądu, zgodnie z art. 667 § 1 i 2 k.p.c. (J.Borkowski [w:] B.Adamiak, J.Borkowski, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Legalis). Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w przywołanym w uzasadnieniu pierwszoinstancyjnym orzeczeniu z dnia 5 kwietnia 1956 r. III CR 566/56, spadek uważa się za nieobjęty, jeżeli spadkobierca lub spadkobiercy nie objęli spadku faktycznie w przechowanie, zarząd lub użytkowanie.

Rozstrzygnięcie zasadności wniosku wymagało więc odpowiedzi na pytanie: czy spadek po H. W. (2) został objęty przez spadkobiercę lub spadkobierców, a dokładniej – czy za objęcie można uznać władanie majątkiem spadkowym przez męża spadkodawczyni K. W..

Skarżący twierdzi, odwołując się do treści art. 1025 § 2 k.c., że przypisane statusu spadkobiercy osobie, która nie może wylegitymować się dokumentem stwierdzającym nabycie spadku lub potwierdzającym dziedziczenie, jest działaniem niedopuszczalnym. Jego zdaniem skoro nie zostało przeprowadzone postępowanie spadkowe po H. W. (2), uznanie,

że spadkobiercą jest K. W., narusza art. 1025 k.c. W ocenie Sądu Okręgowego, takiego stanowiska podzielić nie można. Zbędny jest w tym miejscu szerszy wywód na temat tego, że na gruncie polskiego prawa cywilnego małżonek w każdym wypadku dziedziczenia należy do kręgu spadkobierców ustawowych. Z konstrukcji dziedziczenia wynika, że nabycie spadku następuje *ex lege* w chwili jego otwarcia (art. 925 k.c.). Nabycie to ma charakter tymczasowy, spadkobierca jest bowiem uprawniony do odrzucenia spadku w ustawowo określonym terminie (art. 1015 k.c.). Po jego upływie tymczasowość nabycia spadku przekształca się w nabycie definitywne. Skutki prawne nabycia mogą być zniweczone wyłącznie bądź wola uprawnionego, w razie odrzucenia spadku lub orzeczeniem sądu, w razie uznania za niegodnego dziedziczenia. Nie ulega też wątpliwości, że wydanie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku nie ma żadnego wpływu na datę nabycia spadku przez spadkobiercę (wyrok WSA w Warszawie z dnia 26 września 2008 r., III SA/Wa 1036/08, Lex nr 491484).

Co należy podkreślić, w polskim prawie nie istnieją spadki bezdziedziczne, a więc nie można za takie uznawać tych co do których nie została ustalona osoba spadkobiercy lub nie przeprowadzono postępowania spadkowego (por. A.Kidyba [w:] A.Kidyba (red.), Komentarz do art. 925 Kodeksu cywilnego, Lex Omega).

Od chwili nabycia spadku spadkobierca może objąć spadek we władanie i zarządzać nim. Kuratora ustanawia się w odniesieniu do takiego spadku, który nie został objęty i którego faktycznie nie przejął we władanie i zarząd choćby jeden ze spadkobierców. Spadek uważa się za nieobjęty tylko wówczas, jeśli spadkobiercy nie sprawują nad majątkiem spadkowym faktycznej pieczy. Jeśli natomiast spadek objął choćby jeden ze spadkobierców, oznacza to, że spadek został objęty, przy czym znajdują zastosowanie przepisy zapewniające ochronę pozostałych spadkobierców (art. 199-202 k.c. w związku z art. 611-616 k.p.c. o zarządzie rzeczą wspólną), ochronę zaś spadkobiercy nieobecnego - przepisy art. 184 k.r.o. (J. Pietrzykowski [w:] K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego Tom II. Komentarz do art. 506-1088, Warszawa 2006, s. 262-263).

Przeniesienie powyższych uwag na realia niniejszej sprawy prowadzi do konkluzji, że spadek po H. W. (2) nabył i objął mąż K. W., który po jej śmierci pozostał w dotychczasowym miejscu zamieszkania małżonków i władał całym majątkiem spadkowym. Nie jest zatem uprawniona teza, iż spadek po H. W. (2) miał status nieobjętego, co upoważniałoby do zainicjowania procedury przewidzianej przez art. 30 § 5 k.p.a. w celu ustanowienia kuratora spadku stosownie do art. 666 § 1 k.p.c.

Otwartą kwestią, nie wpływającą wprost na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, jest czy oprócz K. W. w rachubę wchodzi ewentualni inni spadkobiercy, którymi jak wynika z zeznań uczestnika H. W. (1), mogłyby być także siostry spadkodawczyni lub ich zstępni (art. 932 § 1 k.c. i art. 934 k.c. w brzmieniu na dzień otwarcia spadku).

Podkreślony w apelacji obowiązek organu administracji publicznej zapewnienia stronom czynnego udziału w postępowaniu, określony w art. 10 § 1 k.p.a., nie może zostać zrealizowany poprzez ustanowienie przez sąd powszechny kuratora spadku w sytuacji, gdy nie jest spełniona hipoteza normy prawnej będącej podstawą zastosowania tej instytucji.

Z opisanych powyżej względów Sąd Okręgowy oddalił apelację jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. O kosztach postępowania orzeczono po myśli art. 520 § 1 k.p.c. Wbrew żądaniu uczestnika wyrażonemu w odpowiedzi na apelację, Sąd Okręgowy jest zdania, że w sprawie dotyczącej ustanowienia kuratora spadku nieobjętego nie zachodzi ani różny stopień zainteresowania w sprawie, ani kontradycja interesów w rozumieniu art. 520 § 2 k.p.c.